

OSCAR EN ZIJN MOEDER

JIBBE WILLEMS 2011

I

MOEDER – Godsammepijpen, wat is dit voor ellende.

OSCAR – Rustig moeder. Laat het gif maar achter je lippen liggen.

MOEDER – Je zou me uit eten nemen.

OSCAR – Ja, ik zou je te eten geven.

MOEDER – Kristemetyfus, moet je kijken wat een lelijke mensen.

OSCAR – Die zijn gewoon oud.

MOEDER – Dat zeg ik, lelijk. Moet je die zien, een rimpel op pootjes, alsof 'ie z'n zak over z'n gezicht heeft getrokken. Dat ziet er toch niet uit?

OSCAR – Nee, dat is niet erg smakelijk nee.

MOEDER – Kijk nou, wat heeft die voor gek maskertje op?

OSCAR – Dat is beademingsapparatuur.

MOEDER – Dan heb je d'r ook geen recht meer op, vind ik, op het leven, als zelfs je adem naar binnen moet worden gedwongen. Je moet er toch niet aan denken om hier terecht te komen, tussen de doden die vergeten zijn te sterven. Godzijdank zijn er ook plekken voor mensen met geld.

OSCAR – Jij hebt geen geld, moeder.

MOEDER – Nee, maar jij wel.

OSCAR – Ja, ik heb geld, ja.

MOEDER – Ja. En ik heb jou.

OSCAR – Bergen geld heb ik. Geen idee waar ik het moet laten.

MOEDER – Zijn we daarom hier? Dat je al een hele tijd van die oprispingen had, dat het zuur tegen je huid sprong, dat je dacht dat er een probleem in je ingewanden zat, maar dat het je geweten bleek te zijn.

OSCAR – Ja, dat is het precies, daarom ben ik hier, om een grote som geld te doneren.

[*Stilte, ze barsten in lachen uit.*]

OSCAR – Stel je voor zeg.

MOEDER – Ik dacht al, mijn Oscar in de caritas?

OSCAR – De mensheid zoekt het zelf maar uit.

MOEDER – Niks voor jou, dat beneficieterige.

OSCAR – Hedonisme komt niet vanzelf, dat moet je héél zorgvuldig cultiveren. Eén misstap en je wordt het engagement ingezogen. Dat is een verschrikkelijke plek, dat kan ik je wel vertellen.

MOEDER – Nou schat, als er dan geen goede reden is dat we hier zijn, zou ik het liefst gaan. Die ouderdom hier begint me op de zenuwen te werken.

OSCAR – Maar moeder, er is een geweldige reden om hier te zijn, kijk even rond, misschien moet je alleen even wennen.

MOEDER – Oscar, wat ben je aan het doen?

OSCAR – Ik begeleid je. Om de overgang wat minder hard te maken.

MOEDER – Welke overgang?

OSCAR – Het is alleen maar om te kijken of het bevalt.

MOEDER – Dat kan ik nu je al vertellen, het bevalt me niets.

OSCAR – Wat ben je toch heerlijk naïef. Het is om te kijken of het mij bevalt. Ja, een enorm gevoel van bevrijding maakt zich van me meester.

MOEDER – Reuze charmant. Als de tijd rijp is zal ik er eens over nadenken.

OSCAR – Ik heb niet echt het gevoel dat je dit serieus neemt.

MOEDER – Natuurlijk neem ik dit niet serieus, kijk om je heen, bij dit soort mensen zou ik me toch nooit op mijn gemak voelen. Zo lelijk. Zo oud.

OSCAR – Zo oud zijn ze anders niet.

MOEDER – Niet? Je blaast er één keer tegen aan en ze vergaan tot stof.

OSCAR – Ze zijn in ieder geval niet veel ouder dan jij.

MOEDER – Ben jij helemaal schreeuwend gek geworden, heb je mij wel eens goed bekeken?

OSCAR – Dat is allemaal cosmetisch moeder, onder dat strakke velletje ben je net zo bejaard als de rest hier. Ik hoef maar een klein sneetje achter je oren te plaatsen en je gezicht hangt er net zo bij als dat van hun.

MOEDER – Ik geef toe dat ik de jaren met geweld probeer tegen te houden, maar deze lijken hebben heel wat meer van de tijd gezien dan ik.

OSCAR – Misschien heb je gelijk, wat mij betreft zijn oude mensen net Chinezen. Alles boven de dertig lijkt op elkaar; oud en overbodig.

MOEDER – Ik spreek jou nog wel als jij dat station passeert.

OSCAR – Ik was niet van plan het zo laat te maken.

MOEDER – Geloof me, hoe minder je over hebt, hoe harder je aan het leven gaat hangen.

OSCAR – Ja, nou, ik hoor het al, jij vermaakt je wel. Smakelijk eten en gedraag je een beetje.

MOEDER – Waar denk jij dat je heen gaat?

OSCAR – Naar huis. Effe lekker pff. Ik kom misschien nog wel eens langs.

MOEDER – Jij gaat mij hier niet alleen laten.

OSCAR – Alleen? Kijk om je heen, het stikt hier van je genre-genoten.

MOEDER – Jij bent van het richeltje gevallen jij. Je hebt me eten beloofd.

OSCAR – En eten krijg je. Het voorgerecht is al opgediend.

MOEDER – In een leuk restaurantje. Om het éénjarige verscheiden van je vader te gedenken.

OSCAR – Dat leek me de perfecte timing ja, ik heb je een jaar gedragen, nu draag ik je over.

MOEDER – Jij bent een slecht mens. Een in- en inslecht mens.

OSCAR – Moeder, dit is heel conventioneel. We leven in een moderne tijd. Dit is wat kinderen doen, op een gegeven moment brengen ze hun ouders naar een oord als dit.

MOEDER – Op een gegeven moment.

OSCAR – Ja. Als ze een last beginnen te worden. Bij de een is dat wat vroeger dan bij de ander.

MOEDER – Ik ben geen last.

OSCAR – Dat is tamelijk subjectief.

MOEDER – Ik ben nog zelfstandig, ik vergeet geen dingen, ik ben niet incontinent.

OSCAR – Nog niet, nee, maar waarom zou ik erop gaan zitten wachten.

MOEDER – Ik heb altijd voor jou gezorgd, en nu ik éventjes op jouw schouders wil leunen...

OSCAR – ...heb ik er geen zin in. Nee. Ja. Lullig. Welkom in de 21e eeuw.

MOEDER – Ik hoor hier niet thuis.

OSCAR – Bij mij hoor je ook niet thuis. Maar je woont er al lang genoeg.

MOEDER – Je hebt ruimte zat.

OSCAR – Dat is het principe niet.

MOEDER – En wie houdt me tegen als ik op sta en de deur uit loop?

OSCAR – Het personeel hier is er niet al te happig op als patiënten er op eigen houtje op uit trekken. Zeker niet als ze seniel beginnen te worden.

MOEDER – Ik ben niet seniel!

OSCAR – Niet? Motorisch gaat het al niet zo lekker meer, kijk eens wat een knoeiboel.

MOEDER – Waar heb je het over?

[Oscar pakt een voorgerecht van tafel en kiepert het over zijn moeder.]

OSCAR – Waar moet dat nou toch heen met mijn moeder, ik kan haar geen minuut alleen laten. Ze doet het niet expres, maar ze is zo onhandig. Laatst goot ze kokend water in de vissenkom, omdat die arme beesten het anders zo koud hadden.

MOEDER – Je laat het. Je laat het, ik ben niet seniel!

OSCAR – En het ergste is, dat ze het zelf niet doorheeft, dat is de moeilijkste fase, als ze er soms nog bij is en een lucide indruk maakt.

MOEDER – Godverdomme jongen, godverdomme, vuile... godverdomme!

OSCAR – En dan slaat ze ineens om, begint ze te schelden, terwijl het altijd zo'n godvruchtige vrouw was. Dat is altijd onderdrukt hè, het leven lang. Mevrouw, ik krijg er tranen van in mijn ogen, het blijft toch je moeder, maar op een gegeven moment moet je een conclusie trekken. Het is met pijn in mijn borstholte, maar ik wil alleen wat het beste is voor háár.

MOEDER – Godverdomme!

OSCAR – Dat bedoel ik.

MOEDER – Dit is zó minderwaardig.

OSCAR – Ik zou je maar gedeisd houden als ik jou was, ze gespen je hier zo vast.

[*Oscar propt een servet in zijn moeders mond.*]

OSCAR – Hier moeder, tegen het knoeien.

MOEDER – Oh alsjeblieft, Oscar... niet doen...

OSCAR – Ik doe alleen maar wat het beste is, moeder.

MOEDER – Het beste voor jou.

OSCAR – Is er iemand anders voor wie ik leef?

MOEDER – Je kan me niet achterlaten, niet bij deze lelijke mensen.

OSCAR – Ciao ciao.

MOEDER – Ik snap wel wat je aan het doen bent hoor, zo verkalkt zijn die kwabjes in mijn kop nog niet. Je wil dat ik je dánkbáár ben. Nou, lieverd, ik ben je dankbaar hoor. Neem me nou maar weer mee naar huis.

OSCAR – Prachtig moeder, ik ben bijna ontroerd.

MOEDER – Je zal mij niet horen zeggen dat ik het volkomen normaal vind. Dat iemand die ik groot heb gebracht, waar ik mijn armen omheen heb geslagen om hem te beschermen tegen het onheil dat van alle kanten op een zwak jong af giert, dat die verplicht is om, als die armen wat moe worden, om dan zijn schouder aan te bieden. Zodat ik ook eens wat kan

steunen als het gewicht van het leven me wat zwaar wordt. Dat hoor je mij niet zeggen. Ik ben je dankbaar, lieverd, hemeltergend dankbaar.

OSCAR – Dat is fijn moeder.

MOEDER – Je zal me niet horen zeggen dat ik het volkomen normaal vind dat iemand die zeven maanden in mijn lichaam heeft gewoond, die zeven maanden lang mijn lichaam heeft uitgewoond, dat die eens iets terugdoet.

OSCAR – Zeven maanden?

MOEDER – Ja ik heb de bevalling wat vroegjes laten opwekken om nog wat van m'n flopsie intact te houden. Maar daar hadden we het niet over.

OSCAR – Dat is misdadig.

MOEDER – Je moet de offers die je brengt ook niet te gek maken. En je hebt er niets zichtbaars aan over gehouden. Maar ik was je aan het vertellen hoe dankbaar ik je ben, zo gierende dankbaar dat ik je om de hals zou vliegen als ik wist dat je gediend was van affectie. Dus, zullen we nu maar gaan? Ik ben je dankbaar, schat, je bent fantastisch.

OSCAR – Dat weet ik.

MOEDER – Een godsgeschenk.

OSCAR – Ja. Nou. Ik moet ervandoor. Feestje thuis.

MOEDER – Bij ons thuis?

OSCAR – Bij mij thuis. *Coke and crab and call-girls* aan het spit. Dahag.

[*Oscar vertrekt.*]

MOEDER – Wat denk je wel! Ik heb je het leven gegeven! Zonder mij ben jij niets! Jij dankt je leven aan mij en ik moet *jou* dankbaar zijn? Annemaria koekoek in een delirium, ik dacht het niet Oscar. Ik dacht het niet!

[*Oscar af.*]

II

[Moeder haalt de urn met de as van haar overleden man uit haar tas.]

MOEDER – Denk jij ook dat de Alzheimer m'n neus uit komt gespat? Nee toch? Mijn rijtje staat nog fier overeind. Ik heb niemand nodig. Hém al helemaal niet!

[Ze aait over de urn.]

MOEDER – Godsjezus, wat lijkt 'ie op jou. Nee, niet je uiterlijk nee, maar dat innerlijk! Jij was ook zo'n lul, altijd bezig met je persoonlijke ruimte. Maar *mijn* persoonlijke ruimte, ho maar.

[Ze tikt met haar knokkels op de urn.]

MOEDER – Nu heb je ruimte zat, hè schat? Helemaal ingepantserd, niemand die je nog kan raken.

[Ze schroeft de dop eraf, kijkt erin.]

MOEDER – Kijk dan wat ze hier eten noemen. Hier, neem maar een hapje.

[Ze plukt een etensrest van haar kleren en gooit het in de urn.]

MOEDER – Dat krijg je toch niet door de strot? Dit is geen eten voor nette mensen. Beestenvoer, dat zet je die paupers van de voedselbank nog niet voor. En dat laat 'ie zijn bloedeigen moeder door de exquise slokdarm wurmen. Zelfs een hond krijgt beter te eten. Ben ik dan zo'n teef? Verdien ik dit, lieverd, om weggestopt te worden, verstoken van de liefde tussen moeder en zoon, op een plek die niets anders wasemt dan de dood... Oscar...

...

III

[Dezelfde avond, enige tijd later. Oscar komt weer terug.]

OSCAR – Geniet je al een beetje?

MOEDER – Ik geniet me kapot. Haal me hier weg.

OSCAR – Heb je d'r al genoeg van? Je zit hier nog geen uurtje.

MOEDER – Nog geen uurtje? De tijd verstrijkt hier anders, Os, de secondes zijn zo stroef als een poes na de overgang.

OSCAR – Jij kan het weten.

MOEDER – Moet jij niet bij je feestje zijn? Lekker genieten van het leven nu je eindelijk van je verwekkers af bent? Wat kom je doen, kom je me doodmaken?

OSCAR – Ik vraag me vaak af; waarom leef jij nog? Maar het schijnt illegaal te zijn daar eigenhandig verandering in te brengen. Ik vind het ook gek.

MOEDER – Jij komt me doodmaken. Jij wil zo graag een weesje wezen dat je niet kan wachten. Jij gaat me ergens aan een boom vastbinden, diep in het bos aan een dikke boom binden, dat ze me pas vinden als ik alleen nog een hoopje botten ben.

OSCAR – Met twee kwakjes siliconen d'r bovenop. Dat wil ik niemand aandoen. Bij gebrek aan ethiek klamp ik me vast aan esthetiek. Zouden meer mensen moeten doen.

MOEDER [*tegen urn*] – Ik vertrouw 'm niet. Ik vertrouw 'm voor geen cent.

OSCAR – O god, wat moet ik hier nou weer van denken. Geef hier.

MOEDER – Nee.

OSCAR – Geef hier!

MOEDER – Nee!

[Ze worstelen om de urn, die openschiet, als wolkt rond.]

OSCAR – Christus met een zalfje halleluja.

MOEDER – Oscar, wat doe je! Stop hem terug.

OSCAR – Komt 'ie ook eens onder de mensen.

MOEDER – Dit is niet grappig.

OSCAR – Nee moeder, dit is zeker niet grappig.

[Hij maakt een lijntje van het poeder en snuift het op.]

OSCAR – Aah...

MOEDER – Wat doe je!

OSCAR – Ik probeer in contact te komen met pa.

MOEDER – Mankeert jou iets?

[Oscar neemt nog een lijntje.]

OSCAR – Dit is helemaal niet slecht.

MOEDER – Je vader, o god, je arme vader.

OSCAR – Pa is dood, ma. Jezus, ik moet hier weg, die Alzheimer is besmettelijk.

MOEDER – Ik weet dat ie dood is, maar z'n as, Os, het is het laatste wat ik van hem had.

OSCAR – Ik weet het moeder, afscheid valt zwaar. Mijn god, wat is dat?

MOEDER – ...wat?...

OSCAR – Je lekt! Uit je hoofd! Je lekt!

MOEDER – Dat zijn tranen, Oscar. Tranen. Een uiting van emotie. Dat ken je niet.

OSCAR – Doe niet zo theatraal moeder, als je zo aan as gehecht bent, ga je maar weer roken.

MOEDER – Ik wil dat je weg gaat.

OSCAR – Jij stuurt mij weg? Je eigen zoon?

MOEDER – Ik hoef jouw gezicht niet meer te zien.

OSCAR – Wil je niet meer naar huis?

MOEDER – Huis? Wat heb ik daar nog? Mijn man is weggewolkt, en mijn zoon... ik weet niet of ik nog een zoon heb.

OSCAR – God moeder doe niet zo raar.

MOEDER – Ik heb altijd gedacht dat hoe wreed jij ook was dat er ergens achter dat beton nog een hart klopte. Dat er in die vleesgeworden schaduw die het leven van jou heeft gemaakt, dat daar nog een paar druppels van mijn bloed stroomden. Maar nu weet ik het niet meer. Ik weet niet meer wie jij bent.

OSCAR – Ik ben je zoon.

MOEDER – Ik neem het je ook niet kwalijk, lieverd, het zal wel aan mij hebben gelegen. Ik ben een mens en met de mens komen de fouten.

OSCAR – Ik ben een fout?

MOEDER – Ja, een fout, maar mijn fout. De eerste maanden na je geboorte beschouwde ik je als een soort genitale afwijking en dat gevoel is nooit helemaal weggetrokken. Als ik had geweten welke misvorming ik op zou kweken, had ik eigenhandig een breinaald door je fontanelletje gejaast. Maar er was altijd iets van... hoe noem je dat, je was klein en kwetsbaar en van mij en... ik denk dat er een klein vonkje in je ogen zat, een vonkje dat ik herkende als van mij, een klein stukje, iets, god hoe heet dat nou, zo'n gevoel dat op indigestie lijkt, dat dingetjes dat moeders voor hun kinderen voelen...

OSCAR – Liefde?

MOEDER – Ja, misschien was dat het wel, liefde. Maar het vonkje is gedooft. Misschien is het er nooit geweest, heb ik me al die tijd vergist. Ik neem het je niet kwalijk, lieverd, jij bent mijn zoon niet meer, hoe kan ik jou iets verwijten? Ga maar naar je feestje.

OSCAR – Moet ik je achterlaten? Hier?

MOEDER – Ik zal mijn tijd afwachten, en de dagen die mij nog resten als straf aanvaarden. Straf omdat ik de kracht niet had de tumor die ik ter wereld heb gebracht te wurgen met zijn eigen navelstreng.

OSCAR – Mamma!

MOEDER – Stil maar, ik heb het niet over jou, jij bestaat niet meer. Laat mij maar, ik blijf wel hier. Ik zal proberen om achter alle ellende nog één zuivere herinnering te vinden aan de jongen waar jij me vaag aan doet denken. Een herinnering die ik zal koesteren tot ze me hier dood en krakend van de lijkstijfheid uit mijn bed zullen bikken. En dan hoop ik,

hoop ik met heel mijn hartje, die bloedpomp die beter koolstofdioxide naar de placenta had kunnen stuwen, dat de Alzheimer me snel komt halen en ik kan sterven met een glimlach op mijn gezicht. Er is zoveel dat ik liever zou vergeten.

OSCAR – ...

MOEDER – Ga maar jongen, je hebt je wens, je bent een weesje. Geen last meer van het verleden dat je strottenhoofd dicht knijpt. Je kan vrijuit ademend de toekomst in. En die toekomst begint daar, bij de uitgang.

OSCAR – Mamma, ik...

MOEDER – Wie zegt u? Mamma? Nee, sorry, zegt me niets.

OSCAR – Maar... Ma... Mamma? Het... het spijt me?

MOEDER – Wat zegt u?

OSCAR – Het spijt me. Het spijt me, ik had niet... Het spijt me.

MOEDER – Wat spijt u, jongeman?

OSCAR – Ik moest wel. Je bent onder mijn huid gekropen, je klemt je hand om mijn hart en perst zo hard dat het medelijden begint te tranen. Zo kan ik niet functioneren. Dus ik... zoals bij koudvuur, dat je het besmette been moet amputeren voor de infectie zich door het lichaam verspreidt. Ik moest jou amputeren, jij tast mij aan. Ik... het spijt me, kom mee naar huis, het spijt me.

[*stilte*]

OSCAR – Mamma. Zeg toch iets.

[*Moeder begint te lachen. Eerst zachtjes, dan giert ze het uit.*]

OSCAR – Wat... waarom lach je nou?

MOEDER – Ik heb je.

OSCAR – Wat?

MOEDER – Ik heb je. Keihard. Ik heb je! Jij kan niet zonder mij!

OSCAR – Jij... lintworm!

MOEDER – Geef het maar toe. Jij kan niet zonder mij.

OSCAR – Je hebt je aan mijn ingewanden vastgezogen en onttrekt alles wat voedzaam en vezelrijk is aan mijn stofwisseling.

[Moeder legt haar hand op Oscars buik.]

MOEDER – Dat gevoel, lieve jongen van me, dat is geen parasitisme, dat is liefde. Jij houdt van mij.

OSCAR – Denk je?

MOEDER – Ik weet het zeker.

OSCAR – Dan heb ik wel een vreemde manier om dat te uiten.

MOEDER – Neem me maar weer mee naar huis.

OSCAR – Maar... ik heb een feestje...

MOEDER – Jij hebt helemaal geen feestje.

OSCAR – Ik... Nee, ik heb geen feestje.

MOEDER – Omdat jij geen vrienden hebt. Jij hebt alleen mij. En zonder mij is het koud en eenzaam thuis. Jij brokkelt af zonder mij. Ik ben jouw lijm.

OSCAR – Ik wil alleen een beetje liefde. Alleen dat er een beetje, een heel klein beetje van me gehouden wordt. Is dat zo moeilijk, voor een moeder?

MOEDER – Je maakt het me niet echt makkelijk, Oscar.

OSCAR – Je kan het toch proberen?

MOEDER – Breng me eerst maar eens naar huis. Dan kijken we daar verder.

OSCAR – ...

MOEDER – Goed? Goed. We gaan.

[Moeder maakt aanstalten om te gaan.]

MOEDER – En onthoud het Oscar; jij komt nooit van me af.

[Oscar en moeder gaan. Bij de deur kijkt ze haar zoon aan.]

MOEDER – Want Oscar, ik hou van je.

EINDE